

**Звіт про періодичне відстеження результативності
наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2021 № 493
«Деякі питання здійснення державного нагляду (контролю)
у сфері загальної середньої освіти»**

1. Вид та назва регуляторного акта

Наказ Міністерства освіти і науки України від 30.04.2021 № 493 «Деякі питання здійснення державного нагляду (контролю) у сфері загальної середньої освіти», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17 червня 2021 р. за № 809/36431 (далі – наказ МОН № 493).

2. Назва виконавця заходів із відстеження

Державна служба якості освіти України (далі – Служба).

3. Цілі прийняття акта

Відповідно до Закону України «Про освіту» Служба та її територіальні органи проводять інституційний аудит, позапланові перевірки відповідно до цього Закону та згідно з порядками, затвердженими Міністерством освіти і науки України (частина четверта статті 69).

Діючий до набрання чинності наказу МОН № 493 Порядок проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 09 січня 2019 року № 17, потребував вдосконалення у зв'язку із тим, що:

процедури проведення інституційного аудиту необхідно було привести у відповідність із Законом України «Про повну загальну середню освіту»;

необхідно було усунути прогалини у правовому регулюванні процедури проведення інституційного аудиту, що виникли у зв'язку із тим, що не всі норми Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» поширюються на діяльність Служби та її територіальних органів (відповідно до підпункту 7 пункту 4 розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про повну загальну середню освіту»);

потребували врегулювання особливості проведення інституційного аудиту в умовах карантинних обмежень.

Водночас потребувала нормативно-правового врегулювання й процедура проведення Службою та її територіальними органами позапланових перевірок додержання закладами вимог законодавства у сфері освіти.

У зв'язку із цим виникла необхідність у внесенні змін до чинного Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти (викладення його у новій редакції), а також затвердженні Порядку проведення позапланових перевірок закладів освіти.

Таким чином, метою державного регулювання наказу МОН № 493 є вдосконалення механізму проведення інституційного аудиту в закладах

загальної середньої освіти, а також врегулювання механізму проведення позапланових перевірок у закладах загальної середньої освіти.

4. Строк виконання заходів з відстеження

з 08 по 23 червня 2026 року

5. Тип відстеження

Періодичне відстеження

6. Методи одержання результатів з відстеження

Відстеження результативності дії регуляторного акта проводилося за допомогою заходів, спрямованих на оцінку стану впровадження регуляторного акта та визначення ефективності та доцільності впровадженого регулювання, шляхом аналізу результатів інституційних аудитів та позапланових перевірок у закладах загальної середньої освіти з використанням статистичного методу одержання результатів відстеження.

7. Дані та припущення, на основі яких відстежувалась результативність, а також способи одержання даних

1. Кількість ЗЗСО

У цьому розділі зазначається інформація, щодо загальної кількості ЗЗСО (дані наводяться без урахування тимчасово окупованих територій та територій, на яких ведуться (велися) бойові дії).

Інформація за цим показником одержується на основі офіційних статистичних даних Державної служби статистики України та Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики».

2. Розмір коштів, що витратимуться ЗЗСО на виконання вимог акта

Заклади освіти не несуть додаткових витрат, оскільки вони надають лише статистичну інформацію, яку подають щорічно на початок навчального року.

Служба та її територіальні органи несуть витрати лише на оплату праці штатних працівників і їх відрядження до закладів освіти для проведення заходів державного нагляду (контролю), в тому числі й інституційних аудитів.

Здійснення витрат на виконання вимог регуляторного акта для органів місцевого самоврядування не передбачається.

3. Розмір надходжень до державного та місцевих бюджетів

Надходження до державного та місцевих бюджетів не передбачаються.

4. Кількість ЗЗСО, в яких проведено планові інституційні аудити

Інформація за цим показником одержується на основі статистичних даних, отриманих Службою та її територіальними органами, за результатами проведення планових інституційних аудитів.

5. Кількість закладів ЗЗСО з низькою якістю освітньої діяльності, в яких проведено позапланові інституційні аудити

Інформація за цим показником відображає кількість ЗЗСО з низькою якістю освітньої діяльності, що підтверджено результатами незалежного зовнішнього моніторингу якості освіти, проведеного відповідно до законодавства та одержується на основі статистичних даних, отриманих Службою та її територіальними органами, за результатами проведення інституційних аудитів.

6. Кількість ЗЗСО в яких проведено позапланові інституційні аудити за зверненням одного з суб'єктів ініціювання інституційного аудиту

Інформація за цим показником відображає кількість ЗЗСО, в яких проведено позаплановий інституційний аудит за ініціативою одного з суб'єктів ініціювання інституційного аудиту (засновника, керівника, колегіального органу управління, вищого колегіального органу громадського самоврядування або наглядової (підкувальної) ради закладу освіти) та одержується на основі статистичних даних, отриманих Службою та її територіальними органами, за результатами проведення інституційних аудитів.

7. Кількість ЗЗСО в яких проведено позапланові перевірки з підстав визначених у частині п'ятій статті 69 Закону України «Про освіту»

Інформація за цим показником відображає кількість ЗЗСО, в яких проведено позапланову перевірку та одержується на основі статистичних даних, отриманих Службою та її територіальними органами, за результатами проведення позапланових перевірок ЗЗСО за зверненням фізичної особи чи освітнього омбудсмена або щодо необхідності перевірки виконання розпорядження про усунення порушень.

8. Кількість ЗЗСО, яким надано висновок про якість освітньої та управлінської діяльності закладу освіти, внутрішню систему забезпечення якості освіти

Висновок про якість освітньої та управлінської діяльності закладу освіти, внутрішню систему забезпечення якості освіти – документ, який містить підсумкові результати оцінювання якості освітньої діяльності закладу освіти за окремими напрямками із зазначенням: досягнень закладу освіти і потреб у вдосконаленні освітньої діяльності та внутрішньої системи забезпечення якості освіти; встановлених рівнів оцінювання якості освітньої діяльності закладу освіти та ефективності внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Інформація за цим показником одержується на основі статистичних, даних отриманих Службою та її територіальними органами, за результатами проведення інституційних аудитів.

9. Кількість ЗЗСО, яким надано рекомендації щодо вдосконалення освітньої діяльності

Рекомендації щодо вдосконалення діяльності закладу освіти – документ, який містить пропозиції щодо підвищення якості освітньої діяльності закладу освіти та вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

За результатами інституційного аудиту заклад освіти отримуватиме рекомендації, орієнтуючись на які, можливо підвищити рівень освітньої діяльності. Ці рекомендації не є ультимативними та залишають закладу освіти право на власний розсуд вирішувати, як будувати свою діяльність після проведення інституційного аудиту.

Інформація за цим показником одержується на основі статистичних даних, отриманих Службою та її територіальними органами, за результатами проведення інституційних аудитів.

10. Кількість ЗЗСО щодо яких складено розпорядження про усунення порушень

Якщо за результатами інституційного аудиту чи позапланової перевірки встановлено, що ЗЗСО порушено норми законодавства про освіту посадовими особами Служби або її територіального органу складається акт перевірки на підставі якого видається розпорядження про усунення порушень.

Інформація за цим показником одержується на основі статистичних даних, отриманих Службою та її територіальними органами, за результатами проведених інституційних аудитів та/або позапланових перевірок ЗЗСО.

11. Кількість ЗЗСО, в яких проведено перевірку результатів усунення порушень

Якщо за результатами інституційного аудиту або позапланової перевірки ЗЗСО встановлено, що останнім не виконано вимоги розпорядження про усунення порушень, Службою або її територіальними органами проводиться перевірка результатів усунення таких порушень.

Інформація за цим показником одержується на основі статистичних даних, отриманих Службою та її територіальними органами, за результатами проведених інституційних аудитів та позапланових перевірок ЗЗСО.

12. Кількість засновників ЗЗСО, яким надано рекомендації щодо зміни керівника

Якщо під час проведення перевірки ЗЗСО щодо результатів усунення порушень вимог законодавства Службою або її територіальними органами виявлено факт не усунення порушень, засновнику відповідного ЗЗСО можуть бути надані рекомендації щодо зміни керівництва закладу.

Інформація за цим показником одержується на основі статистичних даних, отриманих Службою та її територіальними органами, за результатами проведення інституційних аудитів.

8. Кількісні та якісні значення показників результативності регуляторного акта

	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік
Кількість закладів ЗСО (тис.)	12929	12701	12291	11820	11820
Розмір коштів, що витрачатимуться ЗСО на виконання вимог акта	–	–	–	–	–
Розмір надходжень до державного та місцевих бюджетів	–	–	–	–	
Кількість закладів ЗСО, в яких проведено планові інституційні аудити	–	–	–	–	183
Кількість закладів ЗСО з низькою якістю освітньої діяльності, в яких проведено позапланові інституційні аудити	–	–	–	–	–
Кількість закладів ЗСО, в яких проведено позапланові інституційні аудити за зверненням одного з суб'єктів ініціювання інституційного аудиту	77	1	132	233	12
Кількість ЗЗСО в яких проведено позапланові перевірки з підстав визначених у частині п'ятій статті 69 Закону України «Про освіту»	7	2	20	18	13
Кількість закладів ЗСО яким надано висновок про якість освітньої та управлінської діяльності закладу освіти, внутрішню систему забезпечення якості освіти	77	1	132	233	195
Кількість закладів ЗСО яким надано рекомендації щодо вдосконалення діяльності ЗСО	77	1	132	233	195
Кількість закладів ЗСО щодо яких складено розпорядження про усунення порушень	84	3	152	251	208
Кількість закладів ЗСО в яких проведено перевірку результатів усунення порушень	–	–	–	1	1
Кількість засновників закладів ЗСО, яким надано рекомендації щодо зміни керівника закладу ЗСО	–	–	–	–	–

9. Оцінка результатів реалізації регуляторного акта та ступеня досягнення визначених цілей

На підставі отриманих значень показників результативності регуляторного акта під час проведення періодичного відстеження наказу МОН № 493 з'ясовано, що у 2022-2026 роках проведення інституційних аудитів та позапланових перевірок Службою та її територіальними органами відбувалось в умовах дії воєнного стану.

Відповідні обставини обумовлені виключно подією повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України. Це призвело до змін у роботі Служби та її територіальних органів.

Після введення в країні правового режиму воєнного стану відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2022 р. № 303 з березня 2022 року було припинено заходи державного нагляду (контролю). Позапланові заходи могли бути проведені лише за наявності загрози, що має негативний вплив на права, законні інтереси, життя та здоров'я людини, захист навколишнього природного середовища та забезпечення безпеки держави, а також для виконання міжнародних зобов'язань України на підставі рішень центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у відповідних сферах. Позапланові заходи відбувались лише за погодженням з МОН.

У травні поточного року МОН надало погодження щодо відновлення 15-ти тимчасово призупинених інституційних аудитів у закладах загальної середньої освіти, що були розпочаті до 24 лютого 2022 року.

Усього впродовж 2022 року територіальними органами Служби проведено 77 інституційних аудитів у ЗЗСО (17,5% від запланованих, план – 438). У 8 закладах аудит був проведений у плановому порядку, решта закладів – позапланово (за заявами керівників закладів освіти та/або їх засновників)

У 2023 році було проведено 1 позаплановий інституційний аудит та 2 позапланові перевірки. Зважаючи на неможливість здійснення під час дії правового режиму воєнного стану заходів державного нагляду (контролю), діяльність Служби була спрямована на надання допомоги учасникам освітнього процесу, керівникам закладів освіти та місцевих органів управління освітою.

Водночас у ЗЗСО виникло багато проблем, пов'язаних із особливістю організації освітнього процесу під час воєнного стану. З метою недопущення настання загроз і негативного впливу на права, законні інтереси учасників освітнього процесу та отримання рекомендацій щодо покращення роботи ЗЗСО в умовах військової агресії російської федерації керівники і засновники закладів освіти почали звертатися до Служби та її територіальних органів щодо проведення позапланових інституційних аудитів. У зв'язку з чим до кінця року було проведено 132 аудити та 20 позапланових перевірок.

З плином часу окреслений стан нормативно-правового регулювання, зокрема визначена постановою № 303 заборона на проведення заходів державного нагляду (контролю), не забезпечували належного балансу між цілями, заради яких таке нормативно-правове регулювання було запроваджено та потребами державного нагляду (контролю) у сфері освіти, оскільки не дозволяло Службі, її територіальним органам належним чином реагувати на масштабні виклики у вигляді недотримання суб'єктами освітньої діяльності

вимог освітнього законодавства та проводити оцінювання якості освітньої діяльності закладів освіти, а також унеможлиблювала своєчасне виявлення системних порушень прав, свобод і законних інтересів учасників освітнього процесу.

Таким чином, ціллю державного регулювання постанови Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2025 р. № 428 (далі – постанова №428) стало припинення дії, встановлених пунктами 1, 2 постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2022 р. № 303, обмежень на здійснення Службою та її територіальними органами заходів державного нагляду (контролю) у сфері освіти у період дії правового режиму воєнного стану, відвернення загроз, що можуть мати негативний вплив на забезпечення безпеки держави, захисту прав, свобод та законних інтересів учасників освітнього процесу та забезпечення інтересів суспільства щодо належної якості освіти та освітньої діяльності.

У 2024 році проведено 232 позапланових інституційних аудитів та 20 позапланових перевірок.

У 2025 році Службою та її територіальними органами проведено 233 позапланових інституційних аудитів, що на 101 заклад освіти більше ніж у 2024 році, із них за зверненнями керівників ЗЗСО – 131 (56,2%), засновників закладів освіти – 102 (43,8%). У порівнянні з 2024 роком кількість заяв керівників закладів освіти, які виявили бажання пройти аудит, збільшилася на 10,2%, що може свідчити про підвищення довіри педагогічних колективів до процедури інституційного аудиту. У 2025 році більшість інституційних аудитів закладів освіти (85%) проведені Службою та її територіальними органами в очному форматі, а в 15% ЗЗСО – в очно-дистанційному.

У 2026 році заплановано проведення 322 інституційних аудита. Станом на 26 червня 2026 року проведено 195 інституційних аудитів, з них 12 – позапланово (8 – за заявою засновника).

Пріоритетним напрямом є впровадження реформи «Нова українська школа», головними індикаторами успішності якої є розбудова здорової та безпечної школи, доступність та інклюзивність освіти, реалізація компетентнісного підходу до навчання, створення внутрішньої системи забезпечення якості освіти, застосування формульованого оцінювання у базовій та старшій школі, формування індивідуальних освітніх траєкторій для учнів за їх потребами (наприклад, тих, хто за підсумками річного оцінювання мають початковий рівень результатів навчання з окремих предметів або учнів, переможців інтелектуальних змагань тощо), залучення педагогічних колективів закладів освіти до інноваційної діяльності, участі в освітніх проєктах та експертній діяльності, розроблення дієвих життєздатних стратегій розвитку освіти закладів загальної середньої освіти.

Варто також звернути увагу на значні відмінності в рівнях оцінювання закладів освіти за результатами інституційних аудитів у 2025 році, проведення яких було ініційовано їхніми керівниками, та тих, де вони відбулися на підставі звернень засновників закладів освіти. Так, у ЗЗСО, де ініціаторами проведення аудитів були засновники (102 заклади), показники оцінювання за всіма

напрямами освітньої діяльності були більш як удвічі гірші, ніж у ЗЗСО, що виявили власне бажання пройти аудит (131 ЗЗСО).

Як наслідок, за результатами проведення інституційних аудитів 132-м у 2024, 233-м у 2025 та 195 за I півріччя 2026 року керівникам та засновникам ЗЗСО надані висновки про якість освітньої та управлінської діяльності закладу освіти, внутрішню систему забезпечення якості освіти, а також рекомендації щодо вдосконалення діяльності закладів освіти.

Порівняльний аналіз результатів повторного (2022) та періодичного (2026) відстеження свідчить про такі ключові тенденції:

по-перше, у 2022 -2023 роках діяльність Служби здійснювалась в умовах запровадженого мораторію, що обмежило можливості контролю; натомість у 2025–2026 роках, після скасування обмежень постановою № 428, Служба відновила повноцінну контрольну діяльність із поступовим переходом від виключно позапланових до планових аудитів;

по-друге, зростання кількості звернень керівників закладів освіти щодо проведення інституційного аудиту (у 2025 році збільшилася на 10,2% у порівнянні з 2024 роком) свідчить про формування культури зовнішнього оцінювання та сприйняття аудиту не як контрольної-каральної процедури, а як інструменту розвитку закладу;

по-третє, прослідковується активізація засновників у питаннях контролю якості освітньої діяльності підпорядкованих закладів: якщо у 2022 році переважна більшість позапланових аудитів ініційовані керівниками закладів освіти, то у 2025 році значну частку (43,8%) становили звернення засновників. З 12 позапланових інституційних аудитів у I півріччі 2026 – 67% за заявою засновника.

Таким чином, системний аналіз вищенаведених обставин, а також показників, отриманих під час проведення періодичного відстеження результативності наказу МОН № 493, підтвердив належний рівень ефективності та доцільності впровадження регуляторного акта, досягнення ним визначених цілей. Це виражається в усвідомленні закладами освіти значення такого механізму з вдосконалення освітньої діяльності, як інституційний аудит, а також у підвищенні ефективності механізмів зовнішнього оцінювання діяльності закладів освіти, що базується на ґрунтовному вивченні освітніх і управлінських процесів, оцінюванні якості освітньої діяльності закладу та вироблені рекомендацій щодо: підвищення якості освітньої діяльності закладу освіти, вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти та приведення освітнього та управлінського процесів у відповідність до вимог законодавства.

Наступні оцінки результатів та ступеня досягнення визначених цілей регуляторним актом проводитимуться раз на три роки в межах періодичного відстеження.

Міністр освіти і науки України

Оксен ЛІСОВИЙ